GENERALINIO ADVOKATO
PAOLO MENGOZZI IŠVADA,
pateikta 2015 m. rugsėjo 9 d.[1]

Byla C-115/14

RegioPost GmbH & Co. KG
prieš
Stadt Landau

(Oberlandesgericht Koblenz (Vokietija) pateiktas prašymas **priimti prejudicinį sprendimą)**

„Išimtinai vidaus situacija — Nacionalinis savitumas — ES sutarties 4 straipsnio 2 dalis — Laisvė teikti paslaugas — SESV 56 straipsnis — Direktyva 96/71/EB — 3 straipsnio 1 dalis — Direktyva 2004/18/EB — 26 straipsnis — Viešieji pirkimai — Pašto paslaugos — Nacionalinės teisės aktai, nustatantys reikalavimą viešojo pirkimo procedūros dalyviams ir jų subrangovams įsipareigoti mokėti minimalų darbo užmokestį darbuotojams, teikiantiems viešojo pirkimo sutartyje nurodytas paslaugas“

I – **Įžanga**

1. Ar pagal Sąjungos teisės nuostatas vykdydama viešojo pirkimo procedūrą valstybės narės perkančioji organizacija turi teisę reikalauti, kad viešojo pirkimo procedūros dalyviai ir jų subrangovai įsipareigotų mokėti įstatyme numatytą minimalų valandinį darbo užmokestį darbuotojams, kurie teiks minėtoje sutartyje nurodytas paslaugas?

2. Iš esmės tai yra *Oberlandesgericht Koblenz* (Vokietija) pateiktų klausimų, nagrinėjant pašto paslaugų teikėjo *RegioPost GmbH & Co. KG* (toliau – *RegioPost*) ir Reino krašto-Pfalco federalinėje žemėje esančios komunos *Stadt Landau in der Pfalz* ginčą, esmė.

3. Siekiant išspręsti šią problemą (su ja Teisingumo Teismas jau buvo susidūręs bylose, kuriose priimti sprendimai *Rüffert* (C-346/06, EU:C:2008:189) ir *Bundesdruckerei* (C-549/13, EU:C:2014:2235)) teisinėmis ir faktinėmis aplinkybėmis, kurios vis dėlto skiriasi, iš esmės reikia išaiškinti 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/18/EB dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo[2] nuostatas ir SESV 56 straipsnį laisvės teikti paslaugas srityje.

4. Iš sprendimo, kuriuo prašoma priimti prejudicinį sprendimą, matyti, kad 2013 m. balandžio 23 d. *Stadt Landau in der Pfalz* Europos Sąjungos mastu paskelbė dviejų dalių viešojo pirkimo sutarties sudarymo konkursą dėl šio miesto pašto paslaugų.

1 — Originalo kalba: prancūzų.

2 — OL L 134, p. 114, ir klaidų ištaisymas OL L 351, p. 44; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 7 t., p. 132. Paskutinį kartą ši direktyva buvo iš dalies pakeista 2011 m. lapkričio 30 d. Komisijos reglamentu (ES) Nr. 1251/2011, kuriuo iš dalies keičiamos Europos Parlamento ir Tarybos direktyvų 2004/17/EB, 2004/18 ir 2009/81/EB nuostatos dėl ribų, taikomų viešojo pirkimo sutarties tvarkai (OL L 319, p. 43). Ją pakeitė 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/18 (OL L 94, p. 65). Vis dėlto pastaroji direktyva nebuvo taikoma pagrindinėje byloje nagrinėjamų aplinkybių susiklostymo metu.

5. Neginčijama, kad klostantis pagrindinės bylos faktinėms aplinkybėms Vokietijoje nebuvo nei bendro minimalaus valandinio darbo užmokesčio, kuris buvo nustatytas tik nuo 2015 m. sausio 1 d. – 8,50 EUR (neatskaičius mokesčių), nei visuotinai taikomos privalomos kolektyvinės sutarties, kurioje būtų aptarti darbo santykiai ir sąlygos pašto paslaugų sektoriuje.

6. Vis dėlto, kaip nurodyta *Stadt Landau in der Pfalz* paskelbto skelbimo apie konkursą dalyje, susijusioje su konkurso laimėtojo „ekonomine ir finansine padėtimi“, pastarasis turi laikytis Reino krašto-Pfalco federalinės žemės 2010 m. gruodžio 1 d. įstatymo, susijusio su kolektyvinių sutarčių ir reikalavimo dėl minimalaus darbo užmokesčio laikymosi užtikrinimu sudarant viešojo pirkimo sutartis (*Landesgesetz zur Gewährleistung von Tariftreue und Mindestentgelt bei öffentlichen Auftragsvergaben* (*Landestariftreuegesetz*) (toliau – LTTG), nuostatų.

7. LTTG 1 straipsnyje nurodyta, kad šiuo įstatymu siekiama užkirsti kelią konkurencijos iškraipymams sudarant viešojo pirkimo sutartis, kuriuos lemia darbuotojų, gaunančių mažus atlyginimus, pasitelkimas, ir sumažinti socialinės apsaugos sistemoms tenkančią naštą. Todėl perkančioji organizacija viešojo pirkimo sutartį gali sudaryti tik su įmonėmis, kurios savo darbuotojams moka įstatymu numatytą minimalų darbo užmokestį.

8. LTTG 3 straipsnio 1 dalyje pažymima, kad viešojo pirkimo sutartis galima sudaryti tik su tomis įmonėmis, kurios, teikdamos pasiūlymą, raštu įsipareigoja sutartį vykdantiems savo darbuotojams mokėti ne mažesnį kaip 8,50 EUR (neatskaičius mokesčių) valandinį darbo užmokestį (minimalus darbo užmokestis) ir taikyti minimalaus darbo užmokesčio pakeitimus sutarties vykdymo laikotarpiu. Pagrindinėje byloje nagrinėjamų faktinių aplinkybių laikotarpiu pagal LTTG 3 straipsnio 2 dalyje numatytą procedūrą Reino krašto-Pfalco federalinės žemės vyriausybės potvarkyje nustatyta, kad LTTG 3 straipsnyje nurodytas minimalus darbo užmokestis yra 8,70 EUR (neatskaičius mokesčių). Be to, LTTG 3 straipsnio 1 dalyje pridurta, kad jeigu teikiant pasiūlymus nepateikiama minimalaus darbo užmokesčio deklaracija, net pareikalavus, pasiūlymas nevertinamas.

9. Aptariamo viešojo pirkimo specifikacijoje vadovaujantis LTTG 3 straipsniu buvo pateikta „pavyzdinė deklaracija“, kurioje viešojo pirkimo procedūros dalyvių prašoma teikiant pasiūlymą pateikti savo deklaraciją dėl minimalaus darbo užmokesčio taikymo ir deklaracijas jų subrangovų vardu.

10. 2013 m. gegužės 16 d. *RegioPost* tvirtino, kad pagal LTTG 3 straipsnį reikalaujamos minimalaus darbo užmokesčio deklaracijos prieštarauja viešųjų pirkimų teisei. Kartu su pasiūlymu, pateiktu laikantis nustatyto termino, ji pateikė pačios parengtas subrangovų deklaracijas, tačiau nepateikė savo deklaracijos.

11. 2013 m. birželio 25 d. *Stadt Landau in der Pfalz* suteikė *RegioPost* papildomą galimybę per 14 dienų pateikti LTTG 3 straipsnyje nurodytas minimalaus darbo užmokesčio deklaracijas, kartu nurodydama, kad jeigu *RegioPost* neįvykdys šio reikalavimo, ji atmes jos pasiūlymą.

12. Nepateikusi perkančiosios organizacijos reikalaujamų deklaracijų, 2013 m. birželio 27 d. *RegioPost* pakartojo savo kaltinimus ir nurodė, kad jeigu jos pasiūlymas bus atmestas, ji apskųs tokį sprendimą.

13. 2013 m. liepos 11 d. perkančioji organizacija informavo *RegioPost*, kad be prašytų deklaracijų jos pasiūlymas negalėjo būti vertinamas. Ji taip pat nurodė, kad sutartys dėl abiejų šio pirkimo dalių bus sudarytos atitinkamai su *PostCon Deutschland GmbH* ir *Deutsche Post AG*.

14. 2013 m. spalio 23 d. *Vergabekammer Rheinland-Pfalz* (Reino krašto-Pfalco federalinės žemės viešųjų pirkimų kolegija) atmetė *RegioPost* pateiktą skundą; ji visų pirma nusprendė, kad pastarosios pasiūlymas buvo pagrįstai atmestas dėl nepateiktų minimalaus darbo užmokesčio deklaracijų, kurių perkančioji organizacija pagrįstai reikalavo.

15. Gavęs apeliacinį skundą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad sprendimas dėl šio ginčo priklauso nuo to, ar LTTG 3 straipsnis yra suderinamas su Sąjungos teise.

16. Tiksliau kalbant, jis mano, kad LTTG 3 straipsnyje nustatyta „speciali sąlyga susijusi su sutarties įvykdymu“, kuria siekiama atsižvelgti į „socialines reikmes“, kaip jos suprantamos pagal Direktyvos 2004/18 26 straipsnį ir kuri teisėta tik tuo atveju, jeigu yra suderinama su Sąjungos teisės nuostatomis dėl laisvo paslaugų teikimo.

17. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano negalintis įvertinti šio suderinamumo klausimo net ir atsižvelgęs į Teisingumo Teismo praktiką, visų pirma Sprendimą *Rüffert* (C-346/06, EU:C:2008:189).

18. Dėl LTTG 3 straipsnio suderinamumo su SESV 56 straipsnio pirma pastraipa prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad dėl kitose valstybėse narėse įsisteigusioms įmonėms nustatytos pareigos priderinti savo darbuotojams mokamus darbo užmokesčius prie paprastai aukštesnio darbo užmokesčio lygio toje Vokietijos vietoje, kur vykdoma sutartis, šios įmonės praranda konkurencinį pranašumą. Todėl LTTG 3 straipsnyje nustatyta pareiga yra iš principo pagal SESV 56 straipsnio pirmą pastraipą uždrausta kliūtis.

19. Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad Sąjungos teisė nedraudžia taikyti LTTG 3 straipsnio minėtoms įmonėms, jeigu būtų nustatyta, kad tenkinamos 1996 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 96/71/EB dėl darbuotojų komandiravimo paslaugų teikimo sistemoje[3] 3 straipsnio 1 dalyje nustatytos sąlygos.

20. Vis dėlto šiuo klausimu jam kyla abejonių.

21. Viena vertus, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad nors LTTG 3 straipsnis tikrai yra įstatymo nuostata ir joje pačioje nustatyta minimali darbo užmokesčio norma, ja neužtikrinama, kad visiems konkurso laimėtojo darbuotojams bus mokamas toks darbo užmokestis. Iš tiesų pagal ją tik draudžiama perkančiosioms organizacijoms sudaryti viešojo pirkimo sutartį su viešojo pirkimo procedūros dalyviais, kurie neįsipareigotų minimalaus darbo užmokesčio mokėti tik minėtą sutartį vykdantiems darbuotojams.

22. Kita vertus, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pabrėžia, kad LTTG 3 straipsnyje nustatyta pareiga taikoma tik viešųjų pirkimų būdu sudarytoms sutartims ir netaikoma privačių pirkimų sutartims. Tokią pirkimo sutartį vykdantis darbuotojas socialinės apsaugos požiūriu nėra mažiau saugotinas negu viešojo pirkimo sutartį vykdantis darbuotojas. Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad Sprendimo *Rüffert* (C-346/06, EU:C:2008:189) pritaikymas prie tokių aplinkybių, kokios nagrinėjamos pagrindinėje byloje, Vokietijoje sukeltų diskusijų. Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo itin abejojantis dėl to, ar reikalavimas visuotinai taikyti minimalaus darbo užmokesčio normą visų rūšių aptariamiems pirkimams nebūtų taikytinas tik tuo atveju, dėl kurio buvo priimtas Sprendimas *Rüffert*, kai ši norma yra nustatyta kolektyvinėmis sutartimis, o ne įstatymo nuostatomis.

23. Galiausiai, jeigu būtų nuspręsta, kad LTTG 3 straipsnyje nustatytas reikalavimas yra suderinamas su SESV 56 straipsniu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad tokiu atveju reikėtų kelti klausimą dėl LTTG 3 straipsnyje numatytos sankcijos, t. y. dalyvio pašalinimo iš viešojo pirkimo sutarties sudarymo procedūros, suderinamumo su Direktyvos 2004/18 26 straipsniu. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pirmiausia nurodo abejojantis dėl to, ar LTTG 3 straipsnyje nustatyta sąlyga galėtų būti vertinama kaip kokybinis atrankos kriterijus, kurio

3 — OL L 18,1997, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 2 t., p. 431.

neįvykdymas pateisintų dalyvio pašalinimą iš procedūros. Be to, jis mano, kad LTTG 3 straipsnyje nustatyta sankcija yra nenaudinga, nes sudaręs sutartį konkurso laimėtojas pagal sutartį būtų įpareigotas mokėti įstatyme nustatytą minimalų darbo užmokestį, o už šios pareigos nevykdymą yra numatytos netesybos, nustatytos LTTG 7 straipsnyje.

24. Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar SESV 56 straipsnio pirma pastraipa, siejama su Direktyvos 96/71 3 straipsnio 1 dalimi, aiškintina taip, kad jai prieštarauja nacionalinė nuostata, pagal kurią perkančiajai organizacijai nustatomas imperatyvus reikalavimas sudaryti viešojo pirkimo sutartis tik su tomis įmonėmis, kurios ir kurių subrangovai teikdami pasiūlymus raštu įsipareigoja savo darbuotojams, vykdantiems sutartį, mokėti tik viešiesiems, tačiau ne privatiems pirkimams valstybės nustatytą minimalų darbo užmokestį, kai toks minimalus atlyginimas nenustatytas nei visuotinai taikomuose įstatymuose, nei visuotinai taikomoje kolektyvinėje sutartyje, kuri būtų privaloma viešojo pirkimo procedūros dalyviui ir galimiems subrangovams?

2. Jeigu į pirmąjį klausimą bus atsakyta neigiamai:

Ar Sąjungos teisė viešųjų pirkimų srityje, ypač Direktyvos 2004/18 26 straipsnis, aiškintina taip, kad jai prieštarauja nacionalinė nuostata, kaip antai LTTG 3 straipsnio 1 dalies trečias sakinys, pagal kurį privaloma atmesti pasiūlymą, jeigu ūkio subjektas, dar teikdamas pasiūlymą, atskiroje deklaracijoje neįsipareigoja atlikti veiksmų, kuriuos atlikti viešojo pirkimo sutarties sudarymo atveju jis būtų įpareigotas pagal sutartį net ir nepateikęs šios deklaracijos?“

25. Dėl šių klausimų rašytines pastabas pateikė *Stadt Landau in der Pfalz*, *Deutsche Post AG*, Vokietijos, Danijos, Italijos, Austrijos ir Norvegijos vyriausybės bei Europos Komisija. Išskyrus Italijos ir Austrijos vyriausybes, šios šalys bei *RegioPost* taip pat pateikė žodines pastabas 2015 m. balandžio 29 d. teismo posėdyje.

II – **Analizė**

A – *Dėl pirmojo prejudicinio klausimo*

26. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pirmuoju prejudiciniu klausimu siekia išsiaiškinti Teisingumo Teismo dėl valstybės narės federalinio subjekto priimto teisės akto, kuriuo viešojo pirkimo procedūros dalyviai ir jų subrangovai įpareigojami kartu su pasiūlymu pateikti deklaraciją, kad mokės darbuotojams, kuriems bus pavesta teikti viešojo pirkimo sutartyje nurodytas paslaugas, minėtame teisės akte nustatytą 8,70 EUR (neatskaičius mokesčių) minimalų valandinį darbo užmokestį, suderinamumo su SESV 56 straipsniu ir Direktyvos 96/71 3 straipsnio 1 dalimi.

1. Dėl Teisingumo Teismo kompetencijos

27. *Stadt Landau in der Pfalz* ir Vokietijos bei Italijos vyriausybės tvirtina, kad jeigu visos pagrindinėje byloje nagrinėjamos aplinkybės būtų susijusios tik su Vokietijos Federacine Respublika, į šį klausimą nereikėtų atsakyti, nes tokiu atveju su laisvu paslaugų teikimu susijusios Sąjungos teisės nuostatos nebūtų taikytinos.

28. Manau, kad tokių argumentų negali būti laikomasi.

29. Žinoma, kaip matyti iš sprendimo, kuriuo prašoma priimti prejudicinį sprendimą, visos per nagrinėjamą viešojo pirkimo sutarties sudarymo procedūrą dalyvavusios įmonės įsisteigusios Vokietijoje, sutartis vykdoma Vokietijos teritorijoje, be to, iš jokios bylos medžiagoje esančios informacijos nematyti, kad šiai sutarčiai vykdyti būtų pasitelktos kitų valstybių narių teritorijoje įsisteigusios įmonės subrangovės.

30. Taip pat tiesa, kad su laisve teikti paslaugas susijusios Sutarties nuostatos netaikomos veiklai, kai ji visiškai susijusi tik su viena valstybe nare [4].

31. Vis dėlto trimis atvejais Teisingumo Teismas mano esantis kompetentingas atsakyti į klausimus būtent dėl sutarčių nuostatų, susijusių su pagrindinėmis laisvėmis, tais atvejais, kai visi elementai yra susiję tik su viena valstybe nare: tiek tada, kai „negalima atmesti galimybės“, kad naudodamiesi kuria nors iš minėtų laisvių kitų valstybių narių piliečiai galėtų panašiais atvejais susidurti su aptariamomis valstybės narės nacionalinėmis priemonėmis, dėl kurių kyla ginčas [5], tiek tada, kai pagal nacionalinę teisę draudžiama vadinamoji „atvirkštinė“ diskriminacija [6], tiek ir (arba) tada, kai siekiant išspręsti visiškai nacionalinio lygmens ginčą nacionalinėje teisėje iš principo „tiesiogiai ir be išlygų“ daromos nuorodos į Sąjungos teisės normas [7].

32. Pirmuoju minėtu atveju Teisingumo Teismas savo sprendimuose *Venturini ir kt.* (nuo C-159/12 iki C-161/12, EU:C:2013:791, 26 punktas) ir *Sokoll-Seebacher* (C-367/12, EU:C:2014:68, 11 punktas) pažymėjo, kad jis buvo kompetentingas atsakyti į prejudicinius klausimus, kurie, nepaisant to, kad atvejai, dėl kurių kilo minėti klausimai, yra išimtinai vidinio pobūdžio, buvo susiję su nacionalinės teisės aktų, galinčių sukelti pasekmių, apimančių ne tik vieną valstybę narę, suderinamumu su Sutartimi garantuojama įsisteigimo laisve. Iš tiesų šiais atvejais nebuvo „galima atmesti galimybės“, kad kitų valstybių narių piliečiai būtų galėję būti arba buvo suinteresuoti pasinaudoti šiose bylose nagrinėjama pagrindine laisve [8].

33. Dėl ypatingos pagrindinėje byloje nagrinėjamos situacijos Teisingumo Teismas, regis, stengiasi įvertinti, ar nagrinėjama nacionalinė priemonė dėl savo tikslo ar net dėl savo pobūdžio gali turėti tarpvalstybinį poveikį. Jeigu taip būtų, Teisingumo Teismas sutiktų atsakyti į jam pateiktus klausimus.

34. Ši teismo praktika gali būti taikoma šioje byloje.

35. LTTG siekiama įpareigoti Reino krašto-Pfalco federalinės žemės perkančiųjų organizacijų vykdomų viešųjų pirkimų konkursų laimėtojus laikytis šios federalinės žemės nustatyto minimalaus darbo užmokesčio reikalavimo vykdant šias sutartis. Pagal LTTG 3 straipsnį kiekvienam viešojo pirkimo procedūros dalyviui ir galimiems jų subrangovams, neatsižvelgiant į pilietybę ar gyvenamąją (buveinės) vietą, nurodoma teikiant pasiūlymą raštu įsipareigoti mokėti minėtą minimalų darbo užmokestį, jeigu galiausiai su jais bus sudaryta sutartis. Taigi pats LTTG gali turėti poveikį už Vokietijos teritorijos ribų, nes šiuo teisės aktu nustatomi reikalavimai taikomi visiems viešojo pirkimo konkursams, įskaitant Europos Sąjungos mastu vykdomus konkursus, kuriuos skelbia Reino krašto-Pfalco federalinės žemės perkančiosios organizacijos.

4 — Žr., be kita ko, Sprendimą *Omalet* (C-245/09, EU:C:2010:808, 12 punktas) ir Nutartį *Tudoran* (C-92/14, EU:C:2014:2051, 37 punktas).

5 — Dėl įsisteigimo laisvės žr., be kita ko, Sprendimą *Blanco Pérez ir Chao Gómez* (C-570/07 ir C-571/07, EU:C:2010:300, 40 punktas), o dėl laisvės teikti paslaugas – sprendimus *Garkalns* (C-470/11, EU:C:2012:505, 21 punktas) ir *Citroën Belux* (C-265/12, EU:C:2013:498, 33 punktas).

6 — Žr. visų pirma sprendimus *Guimont* (C-448/98, EU:C:2000:663, 23 punktas); *Salzmann* (C-300/01, EU:C:2003:283, 34 punktas); *Susisalo ir kt.* (C-84/11, EU:C:2012:374, 21 ir 22 punktai) ir *Ordine degli Ingegneri di Verona e Provincia ir kt.* (C-111/12, EU:C:2013:100, 34 punktas).

7 — Žr., be kita ko, sprendimus *Dzodzi* (C-297/88 ir C-197/89, EU:C:1990:360, 37 punktas); *Cicala* (C-482/10, EU:C:2011:868, 19 punktas); *Nolan* (C-583/10, EU:C:2012:638, 47 punktas) ir *Romeo* (C-313/12, EU:C:2013:718, 23 punktas).

8 — Sprendimai *Venturini ir kt.* (nuo C-159/12 iki C-161/12, EU:C:2013:791, 25 ir 26 punktai) ir *Sokoll-Seebacher* (C-367/12, EU:C:2014:68, 10 ir 11 punktai).

36. Beje, taip buvo ir viešojo pirkimo konkurso, dėl kurio pradėta pagrindinė byla, paskelbimo metu. Iš tiesų, kaip matyti iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pateiktų dokumentų ir kaip teismo posėdyje patvirtino *Stadt Landau in der Pfalz*, viešojo pirkimo konkursas vykdytas Sąjungos mastu, o jo numatoma vertė gerokai viršija Direktyvos 2004/18 7 straipsnio b punkte nustatytą 200 000 EUR ribą, pagrindinėje byloje nagrinėjamų faktinių aplinkybių laikotarpiu taikomą paslaugų viešiesiems pirkimams [9].

37. Taigi negalima atmesti galimybės, kad konkurso paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* metu šis konkursas galėjo dominti tam tikras ne Vokietijos Federacinėje Respublikoje, o kitose valstybėse narėse įsisteigusias įmones, tačiau šios įmonės galiausiai nedalyvavo per sutarties sudarymo procedūrą dėl priežasčių, kurios gali būti susijusios su LTTG 3 straipsnyje nustatytais reikalavimais.

38. Tačiau būtent dėl pagrindinės bylos sąsajos su Direktyvos 2004/18 nuostatomis, kurios neabejotinai taikomos, esu įsitikinęs, kad svarbu atmesti *Stadt Landau in der Pfalz* ir Vokietijos bei Italijos vyriausybių pateiktą kompetencijos nebuvimu arba nepriimtinumu grindžiamą prieštaravimą [10].

39. Kaip teisingai pažymėjo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, pagal šios direktyvos 26 straipsnį perkančiosioms organizacijoms suteikiama teisė „nustatyti specialias sąlygas, susijusias su sutarties įvykdymu“, įskaitant su „socialinėmis <...> reikmėmis“ susijusias sąlygas, jeigu jos yra nurodytos skelbime apie pirkimą arba specifikacijose ir „atitinka [Sąjungos] teisę“.

40. Taip Direktyvos 2004/18 26 straipsnyje pateikta nuoroda į Sąjungos teisės nuostatas reiškia, kad LTTG 3 straipsnyje numatytos sąlygos dėl minimalaus darbo užmokesčio normos laikymosi, kurios yra susijusios su viešojo pirkimo sutarties įvykdymu, turi būti suderinamos su minėtomis nuostatomis, įskaitant, vadinasi, Sutartyje garantuojamą laisvę teikti paslaugas.

41. Be to, kaip Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, pareiga laikytis vienodo požiūrio principo yra viešuosius pirkimus reglamentuojančių direktyvų, kuriomis būtent ir siekiama sudaryti sąlygas veiksmingai konkurencijai ir jose nustatyti konkurenciją užtikrinančius sutarčių sudarymo kriterijus, pagrindas [11].

42. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, kaip ir perkančioji organizacija, privalo užtikrinti, kad su pirkimu, kuriam taikoma Direktyva 2004/18, susijusio konkurso dalyvių atžvilgiu būtų laikomasi vienodo požiūrio, taigi pastaroji minėtam teismui, kai jis priima sprendimus dėl išimtinai vidaus situacijos, nustato pareigą vadovautis Sąjungos teisėje priimtais sprendimais, visų pirma siekiant išvengti bet kokios ūkio subjektų diskriminacijos arba galimų konkurencijos iškraipymų [12].

43. Todėl bet kuriuo atveju atsižvelgdamas į tai, kad skelbimui apie pagrindinėje byloje nagrinėjamą pirkimą taikomos Direktyvos 2004/18 nuostatos, manau, kad iš tikrųjų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pirmuoju prejudiciniu klausimu pirmiausia prašoma išaiškinti jos 26 straipsnio taikymo sąlygas. Todėl jeigu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pateiktą klausimą performuluotume taip, kad jis būtų susijęs su Direktyvos 2004/18 26 straipsnio

9 — Paslaugos, kurioms taikoma Direktyva 2004/18, apima pašto gabenimo sausuma paslaugas pagal II A priedo 4 punktą. Direktyvos 2004/18 7 straipsnio b punkte nurodyta 200 000 EUR riba buvo nustatyta Reglamento Nr. 1251/2011 2 straipsnio 1 dalies b punkte.

10 — Nors šios suinteresuotosios šalys tvirtina, kad pirmasis klausimas yra nepriimtinas, nustatęs, kad tai išimtinai vidaus situacija, Teisingumo Teismas turėtų nuspręsti, kad iš principo jis neturi kompetencijos atsakyti į klausimą. Iš tiesų tai situacija, kuri neturi jokios sąsajos su Sąjungos teise ir kuri, vadinasi, negali būti ištaisyta pateikiant naują prašymą priimti prejudicinį sprendimą.

11 — Žr. Sprendimą *Concordia Bus Finland* (C-513/99, EU:C:2002:495, 81 punktas) ir Sprendimą *Fabricom* (C-21/03 ir C-34/03, EU:C:2005:127, 26 punktas).

12 — Dėl pareigos, nustatytos pagal nacionalinės teisės aktus, išimtinai vidaus situacijoms taikyti Sąjungos teisėje įtvirtintus sprendimus žr. pagal analogiją sprendimus *Modehuis A. Zwijnenburg* (C-352/08, EU:C:2010:282, 33 punktas) ir *Isbir* (C-522/12, EU:C:2013:711, 28 punktas).

išaiškinimu, Teisingumo Teismas būtų kompetentingas išaiškinti šį straipsnį. Iš tiesų Direktyvos 2004/18 nuostatoms neturi įtakos realaus ryšio su laisvu judėjimu tarp valstybių narių buvimas, tačiau jos yra svarbios, jeigu pagrindinėje byloje nagrinėjamo pirkimo vertė viršija ribą, kurią viršijus taikoma ši direktyva [13], o pagrindinėje byloje taip ir yra.

44. Šiomis aplinkybėmis manau, kad Teisingumo Teismas yra kompetentingas atsakyti į pirmąjį prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo prejudicinį klausimą. Kaip minėjau, tokia kompetencija, mano manymu, yra akivaizdi, jeigu šį klausimą performuluotume taip, kad juo būtų siekiama Direktyvos 2004/18 26 straipsnyje nustatytų sąlygų apimties išaiškinimo.

2. Dėl esmės

45. Atsižvelgdamas į anksčiau pateiktas pastabas dėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pateikto klausimo performulavimo manau, kad šiuo klausimu iš esmės siekiama sužinoti, ar Direktyvos 2004/18 26 straipsnis aiškintinas taip, kad pagal jį draudžiami valstybės narės regioninės valdžios institucijos teisės aktai, kurie viešojo pirkimo procedūros dalyvius ir jų subrangovus įpareigoja kartu su pasiūlymu pateikti deklaraciją, kad darbuotojai, kuriems bus pavesta teikti viešojo pirkimo sutartyje nurodytas paslaugas, pagal minėtą teisės aktą gaus 8,70 EUR (neatskaičius mokesčių) minimalų valandinį darbo užmokestį.

46. Direktyvos 2004/18 26 straipsnis suteikia teisę perkančiosioms organizacijoms nustatyti „specialias sąlygas“ dėl viešojo pirkimo sutarties vykdymo, įskaitant su „socialinėmis <...> reikmėmis“ susijusias sąlygas, jeigu, pirma, jos yra nurodytos skelbime apie pirkimą arba specifikacijose ir, antra, „atitinka [Sąjungos] teisę“.

47. Pagrindinėje byloje nagrinėjamu atveju konkurso laimėtojo pareiga laikytis LTTG nuostatų, pirmiausia jo 3 straipsnio, buvo aiškiai nurodyta ir skelbime apie pirkimą, ir specifikacijose. Be to, manau, kad nekilo abejonių dėl to, ar tenkinant Direktyvos 2004/18 26 straipsnyje minimas „socialin[es] <...> reikm[es]“ laimėjusi įmonė ir galimi jos subrangovai, vykdydami viešojo pirkimo sutartį, turi paisyti įstatyme nustatytos minimalaus sutartį vykdantiems darbuotojams mokamo darbo užmokesčio normos.

48. Šios direktyvos 34 konstatuojamoje dalyje patvirtinama, kad „vykdant viešąją [viešojo pirkimo] sutartį taikomi galiojantys <...> nacionaliniai <...> įstatymai, taisyklės <...> *dėl darbo sąlygų* <...>, jei tokios taisyklės ir jų taikymas *atitinka [Sąjungos] teisę*“ [14]. Reikalavimas laikytis minimalaus darbo užmokesčio normos tikrai gali būti priskirtas prie darbo sąlygų kategorijos [15].

49. Pagal Direktyvos 2004/18 26 straipsnį, siejamą su jos 34 konstatuojamąja dalimi, galimybė nustatyti pareigą laikytis tokios minimalaus darbo užmokesčio normos vis dėlto turi būti suderinama su Sąjungos teise.

50. Taigi reikia išnagrinėti, ar reikalavimas vykdant viešojo pirkimo sutartį laikytis tokios minimalaus darbo užmokesčio normos, kaip nagrinėjamoji pagrindinėje byloje, yra suderinamas su atitinkamomis Sąjungos teisės nuostatomis.

13 — Dėl 1993 m. birželio 14 d. Tarybos direktyvos 93/37/EEB dėl viešojo darbų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo (OL L 199, p. 54; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 2 t., p. 163), kurią panaikino Direktyva 2004/18, žr. pagal analogiją Sprendimą *Michaniki* (C-213/07, EU:C:2008:731, 29 ir 30 punktai).

14 — Išskirta mano.

15 — Pavyzdžiui, Direktyvos 96/71 3 straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje su išvardytomis „darbo sutarties sąlygomis“, kurias užtikrinti valstybės narės turi teisę reikalauti iš įmonių, kurios į jų teritoriją komandiruoja darbuotojus paslaugoms teikti, minima būtent „minimal[i] užmokesčio norm[a]“.

51. Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas ir suinteresuotosios šalys mano, kad tą klausimą reikia nagrinėti pirmiausia, gal net išimtinai atsižvelgiant į Direktyvos 96/71 3 straipsnio 1 dalį, nes ši nuostata reglamentuoja darbo sutarties sąlygas, kurių valstybės narės gali nurodyti laikytis įmonėms, laikinai komandiruojančioms darbuotojus paslaugų teikimo sistemoje.

52. Toks požiūris manęs neįtikina.

53. Taip yra todėl, kad neginčijama, jog pagrindinėje byloje nenagrinėjamos jokios Direktyvos 96/71 3 straipsnio 1 dalyje minimos darbuotojų komandiravimo priemonės. Pirmiausia siekdama vykdyti viešojo pirkimo sutartį ir dalyvavusi viešojo prikimo procedūroje *RegioPost*, kuri įsisteigusi Vokietijoje, neketino nei kreiptis į savo grupės įstaigą ar įmonę, kurios būtų komandiravusios darbuotojus į Vokietiją, nei naudotis laikinojo įdarbinimo įmonės ar darbuotojų iš kitos valstybės narės įdarbinimo, pastaruosius komandiruojant į Vokietiją, paslaugomis.

54. Direktyvos 96/71 taikymo požiūriu situacija, dėl kurios pradėta ši byla, nežymiai skiriasi nuo tos, dėl kurios buvo priimtas Sprendimas *Bundesdruckerei* (C-549/13, EU:C:2014:2235), kuriame Teisingumo Teismas atsisakė vertinti Vokietijos federalinės žemės teisės akto, kuriuo įmonės, laimėjusios viešojo pirkimo konkursą, įpareigojamos paisyti šiuo teisės aktu nustatytos minimalaus darbo užmokesčio normos, suderinamumo su šios direktyvos nuostatomis klausimą, motyvuodamas tuo, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama situacija nebuvo susijusi nė su viena iš Direktyvos 96/71 1 straipsnio 3 dalyje nurodytų tarpvalstybinių priemonių [16].

55. Iš tiesų iš šioje byloje pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad įmonė *Bundesdruckerei* ketino vykdyti nagrinėjamą viešojo pirkimo sutartį (kuri buvo susijusi su dokumentų skaitmeninimo ir duomenų konvertavimo paslaugos teikimu Vokietijos komunai) ne komandiruodama darbuotojus į Vokietijos teritoriją, o patikėdama sutarties vykdymą vienai iš kitos valstybės narės – Lenkijos Respublikos – teritorijoje įsisteigusių dukterinių įmonių darbuotojams [17].

56. Kitaip tariant, vadovaujantis Teisingumo Teismo argumentais, nors situacija buvo tarpvalstybinė, ji nebuvo susijusi su laikinu darbuotojų perkėlimu į Vokietijos teritoriją atitinkamoms paslaugoms teikti.

57. Taip pat svarbu pažymėti, kad nusprendęs, jog Direktyva 96/71 netaikoma, Teisingumo Teismas atsižvelgė ne į situaciją tuo metu, kai perkančioji organizacija paskelbė skelbimą apie pirkimą Europos Sąjungos mastu, t. y. kai darbuotojai dar galėjo būti komandiruojami į Vokietiją, o būtent į konkrečią įmonės *Bundesdruckerei* situaciją, dėl kurios pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą.

58. Taigi Teisingumo Teismas, atsižvelgdamas į šias aplinkybes, padarė išvadą, kad byloje *Bundesdruckerei* (C-549/13, EU:C:2014:2235, 29 punktas) reikšmingas tik SESV 56 straipsnio išaiškinimas.

59. Manau, kad tokio požiūrio taip pat reikia laikytis ir šioje byloje.

60. Taigi manau, kad, esant tokiai situacijai, kaip nagrinėjamoji pagrindinėje byloje, Direktyvos 2004/18 26 straipsnyje pateikta nuoroda į Sąjungos teisę yra išimtinai susijusi su SESV 56 straipsniu.

16 — Sprendimo *Bundesdruckerei* 27 punktas.

17 — Ten pat, 25 ir 26 punktai.

61. Siekiant įvertinti nacionalinės teisės normos, kaip antai LTTG 3 straipsnio, suderinamumą su SESV 56 straipsniu, reikia iš esmės nustatyti, ar Reino krašto-Pfalco federalinės žemės teisės akte nustatyta minimalaus darbo užmokesčio norma yra laisvės teikti paslaugas apribojimas, kuris gali būti grindžiamas siekiu užkirsti kelią konkurencijos iškraipymams arba apsaugoti darbuotojus, kaip teigė tiek *Stadt Landau in der Pfalz*, tiek Vokietijos vyriausybė.

62. Pirmiausia atsižvelgus į Teisingumo Teismo praktiką nekyla abejonių, kad Reino krašto-Pfalco federalinės žemės priimtu teisės aktu nustatant reikalavimą viešojo pirkimo konkurso laimėtojams ir galimiems jų subrangovams laikytis 8,70 EUR (neatskaičius mokesčių) dydžio minimalaus darbo užmokesčio normos, galima ne Vokietijos Federacinėje Respublikoje, o kitose valstybėse narėse, kur minimalaus darbo užmokesčio norma yra mažesnė, įsisteigusiems paslaugų teikėjams nustatyti papildomą ekonominę naštą, kuri neleistų arba trukdytų Vokietijos Federacinėje Respublikoje teikti paslaugas arba tokį paslaugų teikimą darytų mažiau patrauklų. Todėl tokia nacionalinė priemonė gali būti apribojimas, kaip tai suprantama pagal SESV 56 straipsnį [18].

63. Taip pat reikia išnagrinėti, ar tokia nacionalinė priemonė gali būti pateisinama darbuotojų apsaugos tikslu.

64. Šiuo klausimu tiek *RegioPost*, tiek Komisija, vadovaudamosi visų pirma Sprendimo *Rüffert* (C-346/06, EU:C:2008:189) 29 ir 39 punktais, mano, kad taip nėra, nes pagal LTTG 3 straipsnio 1 dalį suteikiama apsauga netaikoma privataus pirkimo sutartis vykdantiems darbuotojams.

65. Nepritariu šiai nuomonei.

66. Byloje *Rüffert* Teisingumo Teismo buvo klausiama, ar Vokietijos federalinės žemės teisės aktas, pagal kurį buvo reikalaujama, kad konkurso laimėtojai, su kuriais sudarytos viešojo statybos darbų ir vietos viešojo transporto paslaugų pirkimo sutartys, vykdydami minėtas sutartis mokėtų minimalų darbo užmokestį, numatytą kolektyvinėje sutartyje, į kurią daroma nuoroda aptariamame federaliniame žemės teisės akte, yra suderinamas su Direktyvos 96/71 3 straipsnio 1 dalimi ir SESV 56 straipsniu.

67. Todėl dėl Direktyvos 96/71 išaiškinimo, kuris, kaip nurodyta Teisingumo Teismo pateikiamuose argumentuose Sprendime *Rüffert* (C-346/06, EU:C:2008:189), yra svarbus aiškinant SESV 56 straipsnį, reikėjo atsakyti į klausimą, ar šioje byloje aptariama kolektyvinė sutartis buvo pripažinta visuotinai taikytina, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 3 straipsnio 1 dalį. Teisingumo Teismas nusprendė, kad taip nebuvo, taigi Direktyvoje 96/71 numatytos minimalaus darbo užmokesčio normos nustatymo sąlygos nebuvo įvykdytos.

68. Šiek tiek peržengdamas šios problemos analizės ribas [19] ir nagrinėdamas tokios kolektyvinės sutarties, kaip nagrinėjamoji pagrindinėje byloje, visuotinį taikymą ir privalomą pobūdį Teisingumo Teismas Sprendimo *Rüffert* (C-346/06, EU:C:2008:189) 29 punkte nusprendė, kad tokių požymių konstatuoti negalima, nes nagrinėjamos federalinės žemės „teisės nuostatos“, kuriose numatytas reikalavimas laikytis šioje sutartyje numatytos minimalaus darbo užmokesčio normos, pirmiausia „taikomos tik viešiesiems, o ne privatiems pirkimams“.

69. Sprendimo *Rüffert* (C-346/06, EU:C:2008:189) 39 punkte, kuris atitinka „patvirtinamuosius“ Teisingumo Teismo argumentus dėl SESV 56 straipsnio, Teisingumo Teismas pažodžiui pakartojo anksčiau cituotą vertinimą, nurodytą minėto sprendimo 29 punkte.

18 — Žr. Sprendimą *Rüffert* (C-346/06, EU:C:2008:189, 37 punktas). Taip pat žr. Sprendimą *Bundesdruckerei* (C-549/13, EU:C:2014:2235, 30 punktas).

19 — Iš tiesų Teisingumo Teismas vertino, ar nagrinėjama kolektyvinė sutartis atitiko Direktyvos 96/17 3 straipsnio 8 dalyje, t. y. nuostatoje, kuri, kaip tai jis pats patvirtino Sprendimo *Rüffert* (C-346/06, EU:C:2008:189) 27 punkte, taikoma tik valstybėms narėms, kurios neturi sistemos, pagal kurią kolektyvinės sutartys pripažįstamos visuotinai taikytinomis [kaip tai buvo Švedijos Karalystės atveju byloje *Laval un Partneri* (C-341/05, EU:C:2007:809)], nustatytas materialines sąlygas. Vokietijos Federacinė Respublika turi tokią sistemą, todėl nereikia nagrinėti, ar Direktyvos 96/71 3 straipsnio 8 dalyje nustatytos sąlygos buvo įvykdytos.

70. Vis dėlto Sprendimo *Rüffert* 29 ir 39 punktuose esančio vertinimo apimtis turėtų būti apribota, atsižvelgiant į Direktyvos 2004/18 26 straipsnį, visiškai naują Sąjungos viešųjų pirkimų teisės nuostatą, kuri nebuvo taikoma faktinių aplinkybių, dėl kurių priimtas minėtas sprendimas, susiklostymo laikotarpiu [20].

71. Kaip jau buvo nurodyta, Direktyvos 2004/18 26 straipsnis suteikia valstybėms narėms teisę reikalauti, kad konkursų laimėtojai, su kuriais sudarytos viešojo pirkimo sutartys, jas vykdydami laikytųsi *specialių* sąlygų, įskaitant darbo sąlygas. Siekiant išsaugoti šios teisės veiksmingumą, manau, kad valstybėms narėms turi būti leista priimti įstatymų ar kitų teisės aktų nuostatas, kurios nustatytų darbo sutarties sąlygas, įskaitant minimalaus darbo užmokesčio darbuotojams, kurie teikia paslaugas vykdant šias sutartis, normą konkrečioje viešųjų pirkimų srityje.

72. Akivaizdu, kad naudodamosi šia kompetencija valstybės narės ir perkančiosios organizacijos privalo užtikrinti, kad būtų laikomasi skaidrumo ir nediskriminavimo principų, kaip jie apibrėžti Direktyvos 2004/18 26 straipsnyje, aiškinamame remiantis Sąjungos teise.

73. Vis dėlto manau, kad naudojimasis šia kompetencija neturėtų būti galimas tik tuo atveju, jeigu atitinkamos darbo sutarties sąlygos, kaip šiuo atveju minimalaus darbo užmokesčio norma, būtų taip pat taikomos darbuotojams, vykdantiems privačių pirkimų sutartis. Jeigu taip būtų, šios sąlygos prarastų savo „speciali[ų] sąlyg[ų]“, kaip jos suprantamos pagal Direktyvos 2004/18 26 straipsnį, pobūdį. Be to, šią taisyklę pritaikius vykdant privačių pirkimų sutartis reikštų, *in fine*, kad valstybės narės privalėtų nustatyti visuotinai taikytiną minimalaus darbo užmokesčio normą visoje arba dalyje savo teritorijos, o to šiuo metu Sąjungos teisė tikrai nereikalauja [21].

74. Tokiomis aplinkybėmis, kaip nagrinėjamosios pagrindinėje byloje, toks taisyklės taikymo išplėtimas, kuris būtų grindžiamas federalinės žemės teisės aktų nuoseklumo sumetimais, manau, net galėtų pažeisti federalinės žemės kompetenciją.

75. Kaip tai pabrėžė daugelis suinteresuotųjų šalių, nors pagal Vokietijos teisę federalinės žemės turi kompetenciją nustatyti su minimaliu darbo užmokesčiu sudarant viešojo pirkimo sutartis susijusias taisykles, jos neturi jokios kompetencijos nustatyti visiems darbuotojams taikomos minimalaus darbo užmokesčio normos.

76. Jeigu pritartume *RegioPost* ir Komisijos nuomonėms, būtų galima daryti išvadą, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamu atveju federalinė žemė negalėtų taikyti savo teisės aktų, kuriais siekiama į nacionalinę teisę perkelti Direktyvos 2004/18 suteikiamą teisę, dėl to, kad tokie teisės aktai turėtų būti taikomi ne tik konkrečiam viešųjų pirkimų sektoriui, kur federalinė žemė vykdė savo kompetenciją.

77. Taigi federalinė žemė būtų priversta netaikyti šių teisės aktų, kol federalinė valstybė nuspręstų nustatyti visuotinai taikytiną minimalaus darbo užmokesčio normą.

78. Federalinės valstybės lygmeniu šis žingsnis, kuris, vadovaujantis *RegioPost* ir Komisijos argumentų logika, būtų reikalingas siekiant įvykdyti reikalavimą taisykles, iki šiol galiojusias tik viešiesiems pirkimams, taikyti ir privatiesiems pirkimams, iš tikrųjų reikštų, kad valstybėms narėms suteikta galimybė nustatyti minimalų darbo užmokestį savo teritorijoje taptų tikra pareiga, o to, kaip jau pažymėjau, tikrai nematyti iš galiojančios Sąjungos teisės.

20 — Iš tiesų, nors Direktyva 2004/18 į nacionalinę teisę turėjo būti perkelta iki 2006 m. sausio 31 d., faktinės aplinkybės, dėl kurių buvo priimtas Sprendimas *Rüffert*, klostėsi 2003 ir 2004 m. laikotarpiu.

21 — Dėl tokios pareigos nebuvimo, vadovaujantis visų pirma Direktyva 96/71, žr. Sprendimą *Komisija / Vokietija* (C-341/02, EU:C:2005:220, 26 punktas) ir mano išvadą byloje *Laval un Partneri* (C-341/05, EU:C:2007:291, 196 punktas).

79. Federalinės žemės požiūriu federalinei valstybei nustačius minimalaus darbo užmokesčio normą, federalinės žemės teisės aktų nuostatos, kuriomis būtent ir siekiama užtikrinti, kad konkursų laimėtojai mokėtų viešojo pirkimo sutartį jos teritorijoje vykdantiems darbuotojams minimalų darbo užmokestį, taptų perteklinės.

80. Tokiomis aplinkybėmis federalinės žemės kompetencija būtų iš esmės sumažinta arba jos visai nebūtų.

81. Žinoma, galima teigti, kad ankstesniuose šios išvados punktuose aptartu atveju federalinė žemė vis dar turėtų teisę nustatyti didesnę (minimalaus) darbo užmokesčio normą, nei nustatyta federacijos mastu tam, kad pirmiausia būtų atsižvelgta į vietines pragyvenimo išlaidas. Vis dėlto išliktų klausimas, ar tokia norma tebebūtų laikoma minimalaus darbo užmokesčio norma, ypač ar ji pati neturėtų būti taikoma ir privačių pirkimų sutartis vykdantiems darbuotojams. Galiausiai federalinė žemė turėtų tiesiog nesinaudoti kompetencija viešųjų pirkimų srityje, šiame sektoriuje taikydama federacijos mastu nustatytą minimalaus darbo užmokesčio normą.

82. Reikia priminti, kad pagal ES sutarties 4 straipsnio 2 dalį Sąjunga privalo gerbti valstybių narių nacionalinį savitumą, neatsiejamą nuo pagrindinių politinių ir konstitucinių jų struktūrų, įskaitant regioninę ir vietos savivaldą.

83. Tiesa, kad tokios federacinės struktūros valstybės narės, kokia yra Vokietijos Federacinė Respublika, negali remtis kompetencijų padalijimu valstybės viduje tarp regioninių ar vietinių valdžios institucijų ir federalinių valdžios institucijų, kad išvengtų Sąjungos teisėje joms nustatytų pareigų vykdymo [22]. Siekiant užtikrinti, kad minėtos pareigos būtų vykdomos, šios įvairios valdžios institucijos privalo koordinuoti atitinkamos kompetencijos vykdymą [23].

84. Vis dėlto šis reikalavimas grindžiamas prielaida, kad šių valdžios institucijų kompetencija galėtų būti veiksmingai vykdoma. Mano nuomone, iš ES sutarties 4 straipsnio 2 dalies matyti, kad Sąjungos teisė negali trukdyti regioninės ar vietinės valdžios institucijai veiksmingai vykdyti kompetenciją, kuri jai buvo suteikta atitinkamoje valstybėje narėje. Kaip galima matyti iš anksčiau pateiktų argumentų, tokia galiausiai būtų *RegioPost* ir Komisijos argumento, kuriuo vadovaujantis LTTG 3 straipsnyje nustatyta taisyklė, taikoma viešojo pirkimo sutartį vykdantiems darbuotojams, būtų suderinama su SESV 56 straipsniu, jeigu taip pat būtų taikoma darbuotojams, vykdantiems privačių pirkimų sutartis, pasekmė.

85. Taigi manau, kad, atsižvelgiant į Reino krašto-Pfalco federalinės žemės kompetenciją, visiškai nuoseklu, kad LTTG 3 straipsnis taikomas tik viešųjų pirkimų sutartis vykdantiems darbuotojams.

86. Mano nuomone, toks požiūris taip pat atitinka Teisingumo Teismo praktiką, suformuotą dėl specialių aplinkos apsaugos sąlygų, kurios taikomos nedarant skirtumo ir kurias gali nustatyti perkančiosios organizacijos. Šioje Teismo praktikoje visų pirma pripažįstama, kad į tokias sąlygas gali būti atsižvelgta nagrinėjant miesto transporto paslaugų teikimo viešojo pirkimo sutarties sudarymo kriterijus ir jos gali būti suderinamos su nediskriminavimo principu, nereikalaujant, kad būtų taikomos ir miesto transporto įmonėms, kai šios vykdo privačių pirkimų sutartis [24]. Svarbu pažymėti, kad Direktyvos 2004/18 26 straipsnyje kalbama ir apie aplinkos apsaugos reikmes, ir apie socialines reikmes, nagrinėjamas šioje byloje. Mano nuomone, Vokietijos vyriausybės pateikta šių dviejų rūšių reikmių analogija akivaizdžiai rodo, kad valstybėms narėms turi būti leista taikyti tokiam ekonomikos srities sektoriui, koks yra viešieji pirkimai, konkrečias priemones.

22 — Visų pirma žr. Sprendimą *Carmen Media Group* (C-46/08, EU:C:2010:505, 69 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

23 — Žr. sprendimus *Carmen Media Group* (C-46/08, EU:C:2010:505, 70 punktas) ir *Digibet ir Albers* (C-156/13, EU:C:2014:1756, 35 punktas).

24 — Žr. Sprendimą *Concordia Bus Finland* (C-513/99, EU:C:2002:495, 83–86 punktai).

87. Be to, manau, kad nacionalinė priemonė, kaip antai LTTG 3 straipsnis, yra visiškai proporcinga. Iš tiesų pagal ją konkurso laimėtojai arba jų subrangovai įpareigojami mokėti Reino krašto-Pfalco federalinės žemės nustatytą minimalų darbo užmokestį tik tiems darbuotojams, kuriems pavesta teikti viešojo pirkimo sutartyje nurodytas paslaugas, o ne visiems jų darbuotojams.

88. Todėl manau, kad LTTG 3 straipsnis gali būti pateisinamas darbuotojų apsaugos tikslu, taigi SESV 56 straipsnis nedraudžia taikyti tokios nuostatos tokiomis aplinkybėmis, kaip nagrinėjamosios pagrindinėje byloje, ir tam nebūtina šios nuostatos taikyti privatiems pirkimams.

89. Atsižvelgdamas į visa tai, kas išdėstyta, siūlau į pirmąjį prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo prejudicinį klausimą atsakyti, kad Direktyvos 2004/18 26 straipsnis aiškintinas taip, kad jam neprieštarauja valstybės narės regioninės valdžios institucijos teisės aktas, pagal kurį viešojo pirkimo procedūros dalyviai ir jų subrangovai įpareigojami kartu su pasiūlymu pateikti deklaraciją, , kad mokės darbuotojams, kuriems bus pavesta teikti viešojo pirkimo sutartyje nurodytas paslaugas, minėtame teisės akte nustatytą 8,70 EUR (neatskaičius mokesčių) minimalų valandinį darbo užmokestį.

B – *Dėl antrojo prejudicinio klausimo*

90. Antruoju prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar vis dėlto Direktyvos 2004/18 26 straipsnis aiškintinas taip, kad jam prieštarauja valstybės narės regioninės valdžios institucijos nuostata, kokia yra LTTG 3 straipsnio 1 dalis, pagal kurią privaloma atmesti pasiūlymą, jeigu viešojo pirkimo procedūros dalyvis, dar jį teikdamas, atskiroje deklaracijoje neįsipareigoja mokėti minėtoje nuostatoje nustatyto minimalaus darbo užmokesčio, kurį bet kuriuo atveju privalėtų mokėti pagal sutartį, jeigu ši su juo būtų sudaryta.

91. Atsakant į šį klausimą reikia išnagrinėti, pirma, pagrindus, kuriais vadovaujantis valstybėms narėms suteikiama teisė vertinti, ar Direktyvos 2004/18 26 straipsnyje nustatytos sąlygos yra įvykdytos, ir, antra, kai šios sąlygos neįvykdytos, ar sankcija, kaip antai pašalinimas iš viešojo pirkimo sutarties sudarymo procedūros, yra tinkama.

92. Išskyrus *RegioPost*, visos pastabas šiuo klausimu pateikusios šalys mano, kad valstybėms narėms leidžiama tikrinti, ar laikomasi Direktyvos 2004/18 26 straipsnyje nustatytų sąlygų, visų pirma pasitelkiant deklaracijos dėl įsipareigojimo, kurią viešojo pirkimo procedūros dalyvis turi pateikti kartu su pasiūlymu, teikimo sistemą, ir kad nepateikus tokios deklaracijos perkančioji organizacija turi teisę pašalinti viešojo pirkimo procedūros dalyvį iš sutarties sudarymo procedūros.

93. Pritariu šių šalių nuomonei.

94. Dėl pirmojo teiginio manau, kad akivaizdu, jog jeigu, kaip manau esant, pagal Sąjungos teisę valstybėms narėms leidžiama priimti įstatymus ar kitus teisės aktus, kuriais siekiama laimėjusias įmones įpareigoti taikyti specialias darbo sąlygas, kaip antai minimalaus darbo užmokesčio normą vykdant viešojo pirkimo sutartis, šis leidimas turi reikšti, kad jos gali imtis priemonių, leidžiančių perkančiajai organizacijai įsitikinti, kad viešojo pirkimo procedūros dalyviai ir jų subrangovai yra pasirengę taikyti šias sąlygas, jeigu su jais būtų sudaryta sutartis.

95. Šiuo atveju nagrinėjama priemonė yra raštu pateikiama deklaracija dėl įsipareigojimo, kurią turi pateikti viešojo pirkimo procedūros dalyvis tiek savo, tiek prireikus subrangovų vardu.

96. Priešingai, nei, regis, buvo nurodyta skelbime apie pirkimą pagrindinėje byloje, atrodo, kad ši deklaracija nėra dokumentas, susijęs su minimaliais ekonominių ir finansinių pajėgumų reikalavimais, kurio galima reikalauti iš viešojo pirkimo procedūros dalyvio pagal Direktyvos 2004/18 47 straipsnį; atitiktis šiems reikalavimams gali būti įrodyta vienu ar keliais šiame straipsnyje nurodytais dokumentais arba bet kuriuo kitu dokumentu, priimtinu perkančiajai organizacijai, pavyzdžiui susijusiais su ūkio subjekto balansu arba bendra apyvarta ar apyvarta tam tikrame sektoriuje.

97. Pirmiausia tai yra deklaracija dėl įsipareigojimo laikytis įstatymo, t. y. tiksliau tariant, užtikrinti Reino krašto-Pfalco federalinės žemės reikalaujamas darbo sąlygas teikiant viešojo pirkimo sutartyje numatytas paslaugas.

98. Žinoma, galima teigti, kaip tai darė Komisija Teisingumo Teismo posėdyje, kad siekiant įrodyti, jog viešojo pirkimo procedūros dalyvis arba jo subrangovai yra pajėgūs mokėti Reino krašto-Pfalco federalinės žemės teisės akte nustatytą minimalų darbo užmokestį viešojo pirkimo sutartį vykdantiems darbuotojams, būtinas tam tikras finansinis pajėgumas.

99. Jeigu Teisingumo Teismas manytų, kad deklaracija dėl įsipareigojimo mokėti minimalų darbo užmokestį yra susijusi su viešojo pirkimo procedūros dalyvio finansiniu pajėgumu, pagal Direktyvos 2004/18 47 straipsnį bet kuriuo atveju nedraudžiama nustatyti reikalavimo pateikti tokią deklaraciją. Iš tiesų Teisingumo Teismas jau yra pažymėjęs, kad kriterijų, leidžiančių įvertinti atitiktį minimaliems ekonominių ir finansinių pajėgumų reikalavimams, sąrašas nėra baigtinis [25].

100. Bet kuriuo atveju vien tokia deklaracija dėl įsipareigojimo mokėti Reino krašto-Pfalco federalinės žemės teisės akte nustatytą minimalų darbo užmokestį negali viešojo pirkimo procedūros dalyviui nustatyti tokio masto nepakeliamos papildomos naštos, kad dėl jos sutarties sudarymo procedūra būtų labiau apsunkinta, palyginti su procedūra, kai nereikalaujama pateikti šios deklaracijos. Iš tiesų reikalaudama šios deklaracijos perkančioji organizacija siekia įsitikinti, kad viešojo pirkimo procedūros dalyvis įsipareigoja laikytis LTTG 3 straipsnyje numatytos viešojo pirkimo sutarties vykdymo sąlygos. Beje, tokia deklaracija yra, kaip tvirtina Komisija, išbandyta priemonė įsitikinti, ar viešojo pirkimo procedūros dalyviai ir jų subrangovai laikysis viešųjų pirkimų sutarčių vykdymo sąlygų. Reikalavimas pateikti tokią deklaraciją taip pat leidžia užtikrinti skelbime apie pirkimą (specifikacijose) nurodytų specialių sąlygų skaidrumą, atkreipiant viešojo pirkimo procedūros dalyvių dėmesį į perkančiosios organizacijos minėtoms sąlygoms teikiamą svarbą.

101. Dėl antrojo teiginio, t. y. dėl su pašalinimu iš sutarties sudarymo procedūros, jeigu viešojo pirkimo procedūros dalyvis atsisako pateikti tokią deklaraciją dėl įsipareigojimo, pritariu Komisijos argumentui, kad tokia situacija leidžia daryti prielaidą, jog viešojo pirkimo procedūros dalyvis neketina vykdyti LTTG 3 straipsnyje numatytos sąlygos.

102. Tęsti viešojo pirkimo sutarties sudarymo procedūrą su tokiu ūkio subjektu ir galbūt sudaryti su juo sutartį, o vėliau turėti taikyti sutartyje numatytas netesybas dėl LTTG 3 straipsnyje nurodytos sąlygos nevykdymo būtų paradoksalu ir ne itin suderinama su racionaliu viešųjų lėšų naudojimu.

103. Be to, reikia pažymėti, kad Direktyvos 2004/18 34 konstatuojamojoje dalyje būtent ir numatyta, kad su įstatymų ir kitų teisės aktų, visų pirma reglamentuojančių darbo sąlygas, vykdymu susijusių įsipareigojimų nesilaikymą valstybės narės gali vertinti kaip sunkų nusižengimą arba kaip atitinkamo ūkio subjekto profesinio elgesio taisyklių pažeidimą, kuris gali turėti įtakos pašalinant šį ūkio subjektą iš viešojo pirkimo sutarties sudarymo procedūros.

25 — Žr. Sprendimą *Édukövízig ir Hochtief Construction* (C-218/11, EU:C:2012:643, 28 punktas).

104. Nors, mano nuomone, pats atsisakymas pateikti deklaraciją dėl įsipareigojimo mokėti minimalų darbo užmokestį, negalėtų būti vertinamas kaip sunkus nusižengimas, Direktyvos 2004/18 34 konstatuojamojoje dalyje pripažįstama, kad valstybės narės turi teisę pašalinti iš procedūros ūkio subjektą, kuris visiškai neketina laikytis viešojo pirkimo sutarties vykdymo vietoje taikomų darbo sąlygų. Manau, jog negalima reikalauti, kad valstybės narės tokią priemonę taikytų tik jų valdžios institucijoms nustačius, kad viešojo pirkimo konkurso laimėtojas nevykdo su minėtomis darbo sąlygomis susijusių įsipareigojimų.

105. Taigi, mano nuomone, dalyvio pašalinimas iš viešojo pirkimo sutarties sudarymo procedūros dėl to, kad jis atsisakė pateikti LTTG 3 straipsnyje numatytą deklaraciją dėl įsipareigojimo, yra tinkama priemonė siekiant išvengti, kad perkančioji organizacija būtų priversta pasirinkti kandidatą, kuris neketina laikytis šios perkančiosios organizacijos nustatytų reikalavimų dėl minimalaus darbo užmokesčio mokėjimo.

106. Galiausiai, kaip tai matyti iš pagrindinėje byloje nagrinėjamų faktinių aplinkybių, reikia pabrėžti, kad viešojo pirkimo procedūros dalyvis, kuris teikdamas pasiūlymą nepateikė su minimaliu darbo užmokesčiu susijusios deklaracijos, nėra iškart pašalinimas iš procedūros. Iš tiesų pagal LTTG 3 straipsnį prieš įgydama teisę atmesti tokį pasiūlymą perkančioji organizacija privalo pakartotinai pareikalauti per tam tikrą terminą pateikti deklaraciją dėl įsipareigojimo, o tai leidžia ištaisyti trūkumą, jeigu teikdamas pasiūlymą viešojo pirkimo procedūros dalyvis pamiršo ar per klaidą jos nepateikė. Manau, kad tokia perkančiajai organizacijai nustatyta pareiga yra visiškai proporcinga priemonė.

107. Atsižvelgdamas į šiuos argumentus, siūlau į antrąjį prejudicinį klausimą atsakyti, kad Direktyvos 2004/18 26 straipsnis aiškintinas taip, kad jam neprieštarauja valstybės narės regioninės valdžios institucijos teisės aktas, pagal kurį privaloma atmesti pasiūlymą, jeigu viešojo pirkimo procedūros dalyvis, teikdamas pasiūlymą ir pakartotinai atitinkamai pareikalavus perkančiajai organizacijai, atskiroje deklaracijoje neįsipareigoja savo ir subrangovų vardu mokėti minėtame teisės akte nustatyto minimalaus darbo užmokesčio, jeigu su šiuo dalyviu būtų sudaryta šio viešojo pirkimo sutartyje nurodytos paslaugos teikimo sutartis.

III – **Išvada**

108. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau į *Oberlandesgericht Koblenz* pateiktus klausimus atsakyti taip:

1. 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/18/EB dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo 26 straipsnis aiškintinas taip, kad jam neprieštarauja valstybės narės regioninės valdžios institucijos teisės aktas, pagal kurį viešojo pirkimo procedūros dalyviai ir jų subrangovai įpareigojami kartu su pasiūlymu pateikti deklaraciją, kad mokės darbuotojams, kuriems bus pavesta teikti viešojo pirkimo sutartyje nurodytas paslaugas, minėtame teisės akte nustatytą 8,70 EUR (neatskaičius mokesčių) minimalų valandinį darbo užmokestį.

2. Direktyvos 2004/18 26 straipsnis aiškintinas taip, kad jam neprieštarauja valstybės narės regioninės valdžios institucijos teisės aktas, pagal kurį privaloma atmesti pasiūlymą, jeigu viešojo pirkimo procedūros dalyvis, teikdamas pasiūlymą ir pakartotinai atitinkamai pareikalavus perkančiajai organizacijai, atskiroje deklaracijoje neįsipareigoja savo ir subrangovų vardu mokėti minėtame teisės akte nustatyto minimalaus darbo užmokesčio, jeigu su šiuo dalyviu būtų sudaryta šio viešojo pirkimo sutartyje nurodytos paslaugos teikimo sutartis.